

orehove lupine. Poleg gnezda stoji samec na straži v tem, ko je troje mladih kolibrijev pomolilo svoje glavice z gnezda, kakor da bi znali, kakšen sovražnik se jim približuje. Uboga mati leta okoli pajka, ali zamán vse njeno čivkanje; proti toliko močnemu sovražniku nij nobene obrambe in nobene pomoči. Pajek mirno dalje koraka, in ko do gnezda dospeje, pripravi se na dober in tečen zajutrek. S čvrstimi, kaveljčastimi čeljusti poprime gole ptičice, a iz ust mu teče neka strupena slina, katera najpred umori ubogo živalco, a potem njemu samemu služi v to, da laže golta in prebavlja. Slina ptičjega pajka je vsem manjšim živalim zelo hud strup; pravijo, da še celó od njega vgrizeni ljudjé otekó in dobé vročico. Nu Indijani se tega pajka nič ne bojé, otroci ga še celó privežejo na tenko vrvco in ga vodijo po hiši. Pómneti vam je treba, da je ta pajek največji in večkrat tako velik, da ga človek komaj z roko pokrije.

Baker ali kotlovina.

Baker ima lepo rudečo barvo, česar vam nij treba pripovedovati, ker ga poznate vsi, ako vam povem, da so naši krajcarji in četrtaki od bakra. Polirani baker ima lepšo in svetlejšo barvo, kar lahko vidite na poliranih bakrenih kotlih, ki je izdeluje kotlar. Baker je trd in se topí le v velikej toploti. Pomešan z nekaterimi drugimi kovinami, dobi rumeno barvo, kakor to vidíte na mesingu ali medí. Mesing nij nič družega nego zmes od bakra in cinka. Rudečkast mesing se imenuje tompak. Njegova barva je podobna zlatú; zato se je užé marsikak nevednež opeharil, kupivši mesing za zlato. Zmleti tompak se rabi za ponarejeno zláto barvo in za bronziranje. Mesing se mnogo bolj rabi nego čisti baker; iz mesinga se narejajo gumbi, okovi, različne posode, žica (drat), plôčevina, svečniki in mnogo drugih stvari.

Ako se baker zmeša s cinom, dobimo zmes, ki se jej pravi bron. Iz broná lijó zvonarji zvonove; kolikor boljše zna zvonar pomešati obe kovini, toliko čistejši glas imajo zvonovi. Tudi topove ali kanone lijó iz broná.

Srebro in zlató v novcih (denarjih) in v družih srebrnih in zlatih stvaréh nij nikoli čisto srebro in zlató, nego pomešano je z bakrom.

Pri bakrenih in mesingastih posodah je treba največje previdnosti. Ako pride na take posode kislina, naredi se zeleni volk na njih, ki je hud strup. Zaradi tega je treba, da so vse bakrene in medene posode pocinjene. Zelo nevarno je tedaj, ako se kuha ali kaj družega shranuje v takih posodah. Treba jih je večkrat na novo pociniti.

Tudi zelena in plava barva na lesenih igračah je večkrat pomešana z zelenim volkom, zato je strupena. Otroci, ki so nosili take igrače v usta in so je lizali, oboleli so užé večkrat nevarno, nekateri so še celó umrli. T.

Petrolej ali kameno olje.

Mnogi kraji naše zemlje so z neko oljnato tekočino napojeni. Ako se na takih krajih globoke jame izkopljejo v podobi naših vodnjakov, nabere se v globočini dosti take oljnate tekočine, ki se potlej lahko s kako posodo zajame in pobere,

Ta tekočina se z vodo ne dá pomešati, ter plava na vodi kakor olje; a to zaradi tega, ker je lahkješa od vode. Ako se ta oljnata tekočina prižgè, gorí z umazanim, sájovim plamenom, razširjajoč nek poseben, neprijeten duh. Plamen gorí z večjo ali manjšo rumeno ali rujavkasto svetlobo. To čudno oljnato tekočino imenujemo petrolej ali kameno olje.

Dandanes se tudi v našem cesarstvu pridobiva mnogo petroleja. Posebno pri Rablji na Koroškem, na več krajih Hrvatske in v Slavoniji. Čisti petrolej rabimo za navadno svečavo. Ker se petrolej rad uname, treba je ž njim zeló previdno ravnati.

T.

Prirrodopis za male otroke.

5. Ovca.

Ovca je zeló koristna domača žival. Daje nam volno, meso in mleko, iz katerega se nareja dober sir. Ovca je poslušna, pohlevna in jako potrpežljiva žival. Ker nema uma, pravimo, da je neumna. Mlado ovco imenujemo jagnje, ki je zeló vesela in ljubeznjiva živalca.

6. Lisica.

Lisica ima špičasto glavo in rujavo dlako. V očesu ima podolgasto-okroglo zenico. Rep ima zeló kosmat in dolg, ter ga po tleh vleče, kadar hodi. Živí v listnatih gozdih. Najrajše jí kúretino, golobe, gosí in race, zajce, mleko in jajca, a tudi grozdje in med ima rada. Lisičja koža nam daje dobro kožuhovino. Lovci sovražijo in preganjajo lisice, ker jim pojedajo zajce, a gospodinje, ker jim krađejo kokoši in jajca.

7. Veverica.

Veverica je zeló gíbična, hitra in lepa živalca. Pokrita je z dlako. Oči ima bistre, pa dolg in košat rep. Veverica živí po gozdih ter skače od drevesa na drevo. Ljudje jo vjamejo in zapró v kletko. Hrani se ob orehíh, želodu in ovočji (sadji). Lepo jo je gledati, kadar ima v prednjih lapah (tacah) oreh, ki ga suče na vse strani, glodajoč trdo lupino, da izlušči sladko jederce. Po zimi se zarije v zemljo in zaspí.

8. Volk.

Volk je podoben velikemu ovčarskemu psu; ima špičasto glavo, v kviš stoječi ušesi, pošev ležeče oči, plóšcato čelo, rumeno-sivkasto dlako in dolg zeló kosmat rep. Volk je zeló požrešna in grozovita deréča zver; posebno rad napada divjačino in ovce. Kadar je zeló lačen, napada tudi govedo in konje, še celó človeku je nevaren. Veleja koža nam daje kožuhovino, pa tudi dobro in trdno úsnije.

9. Sova.

Sova je zeló čudna ptica. Ima veliko, okroglo glavo, velike nepremične oči, zakrivljen kljun in rahlo, mehko perje. Živí v gozdih in starih zidovjih ter leta samo po noči o mesečini na lov, iskajoč si majhenih živalcev. Sova je ujedna ptica. Ujedne ptice so: orel, jastreb in sove. Vse ujedne ptice se živé ob méšu drugih manjših živali. Ujedne ptice imajo močen, zakrivljen kljun, kratke, močne in s kremplji oborožene noge.